

(/)

🏠 (/) > Biografier, erindringer (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/biografier-erindringer-60-60>)

> Bøger (<https://www.historie-online.dk/boger>) > Anmeldelser (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5>)

> Kan vi ikke gøre det lidt bedre

Kan vi ikke gøre det lidt bedre

Kategori: Anmeldelser

Visninger: 250

Del artikel: **f** ([https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=https://www.historie-](https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/biografier-erindringer-60-60/kan-vi-ikke-goere-det-lidt-bedre)

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/biografier-erindringer-60-60/kan-vi-ikke-goere-det-lidt-bedre](https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/biografier-erindringer-60-60/kan-vi-ikke-goere-det-lidt-bedre)) **t**

(<https://twitter.com/home?status=>. Aktiviteten kan ses på [\[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/biografier-erindringer-60-60/kan-vi-ikke-goere-det-lidt-bedre\]\(https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/biografier-erindringer-60-60/kan-vi-ikke-goere-det-lidt-bedre\)\) **in**](https://www.historie-</p></div><div data-bbox=)

([\[5-5/biografier-erindringer-60-60/kan-vi-ikke-goere-det-lidt-bedre&title=\]\(https://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/biografier-erindringer-60-60/kan-vi-ikke-goere-det-lidt-bedre&title=\)\)](https://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-</p></div><div data-bbox=)

Poul Nyrup Rasmussen

Kan vi ikke gøre det lidt bedre. Erindringer

Lindhardt & Ringhof, 352 sider, 329,95 kr.

Af Johnny Laursen, Institut for Kultur og Samfund, Aarhus Universitet

Da undertegnede på dette sted i 2005 anmeldte bind 2. i Poul Nyrup Rasmussens erindringer, sluttede anmeldelsen med en refleksion over forfatterens kontrol over stof og fortællestil, og med ordene: "Det tredje erindringsbind, hvor magten og hemmelighederne er større, må derfor afventes med spænding." Vi har nu tyve år efter på sin vis fået udløst spændingen. Denne gang har professor Poul Duedahl bistået forfatteren med manuskriptet, uden at den nyropske grundtone på nogen måde adskiller sig fra det foregående bind.

Man har valgt Nyrups karakteristiske spørgsmål fra nytårstalen 1998, "Kan vi ikke gøre det lidt bedre" som titel. Forsidebilledet viser vor tids ældre statsmand mildt smilende og tilbagelænet i lyseblå skjorte. Der er noget lige lovligt underspillet ved disse valg. Der er ingen tvivl om, at Nyrup gjorde det bedre. Heller ikke om, at han rejste sig af vrимlen som en betydelig statsmand i en kritisk tid med store forandringer ude og hjemme. Derfor ville Michael Kviums portræt af Poul

Nyrup Rasmussen i Folketinget have passet bedre som forside. Det var intet tilbagelænet over datidens statsminister. Den fremadlænedede, insisterende statsminister i den mørke habit og med den rastløse arbejdsenergi passer bedre til substansen af hans virke. Nyrup kom vist til at holde af Kviums billede, men ville alligevel gerne have fremstået venligere.

Her må vi som læsere være uenige. Den største og mest betydelige del af dette erindringsbind handler om udøvelsen og fastholdelsen af magt, og det efterfølgende afsnit om udøvelse af enorm indflydelse, men uden den formelle magt. Den tidsmæssige distance og forfatterens milde beretterstemme gør ikke disse års statsmandskunst ret. Poul Nyrup Rasmussen rejste sig på kort tid fra at have været en ret ukendt fagforeningsøkonom til at vinde magten i det kongelige danske socialdemokrati for kort tid efter at sætte sig i statsministerstolen i Prins Jørgens Gård. Herfra regerede han i ni turbulente år. Hen over serier af folkeafstemninger og folketingsvalg blev der regeret; selv mens det afgørende mandat vippede på den yderste kant af de færøske fjelde. I denne tid blev grundlaget lagt for Danmarks status som en af Europas bundsolide økonomier, samtidig med at det lille land fandt sig til rette i en ny verdensorden. Nyrup var i sin sidste statsministertid og i årene der fulgte, en højt respekteret europæisk statsmand. Intet af dette skete tilfældigt eller for den sags skyld med venlighed alene.

Den første hoveddel, beretningen om de ni år i Statsministeriet kommer godt omkring de fleste episoder, og gør læseren klog på mange ting i statsministerens og partiformandens liv. Forfatterens insisteren på at indflette forholdet til sine rødder, tanker om sin datter og forholdet til sin livspartner, Lone Dybkjær, er ikke kutyme i politikererindringer, men tilfører varme og ægthed. Der er noget insisterende i den tilbagevendende fortælling om, som det hedder, det store Kontrollerede Opsving, dvs. den økonomiske politik og beskæftigelsespolitik, som gjorde Danmark til et foregangsland. Her lykkes det heldigvis at styre den esbjergensiske beskedenhed. Men den venlige mand i den blå skjorte på forsiden hjælper ikke til at forstå, hvordan Nyrup gjorde det. Man savner her herren i det mørke jakkesæt på Kviums maleri. Det tredje erindringsbind er næsten hundrede sider kortere, end det andet. Disse hundrede sider savner man især i beretningen om tiden i Statsministeriet. Man savner detaljer. Man savner konflikter. Man savner, at forfatteren er lidt mindre venlig.

Som i bind to rummer beretningen alligevel spor i form af brødkrummer, som sætter læseren på sporet af de store dramaer. Følger man brødkrummerne, fører de især til Svend Auken og Mogens Lykketoft. Sidstnævnte fylder mest, og melder sig dramatisk med indgrebet i efterlønnen. Her er brødkrummerne på størrelse med baguetter. Episoden omtales med åbenhjertighed og med noget, som – med esbjergensisk mådehold – tager sig ud som selvkritik. Passagen bør vist læses flere gange. Finansminister Mogens Lykketoft omtales stilistisk elegant med antydningens kunst i den store retningsstrid efter folketingsvalget i 2001, hvor han efterfulgte Nyrup Rasmussen som partiformand. Ritt Bjerregaard er der ukarakteristisk stille om, bortset fra en guddommeligt knap og sigende passage om hendes udnævnelse som EU-kommissær. Man fornemmer i passager af disse erindringer en ensomhed, som går ud over det, som må forventes for en partiformand og statsminister. Gennem bindet er det som om de tre løstgående af de fantastiske fire på samme måde som usynlige himmellegemer påvirker teksten ved deres tyngdekraft. Her er der lidt uld i tastaturet.

Så går det friere og mere frit fortællende til i det særskilte afsnit om udenrigsaffærerne, som man mærker ligger fortælleren på hjerte. Men dette valg har sin pris. Det medfører bl.a., at Poul Nyrup Rasmussen ikke rigtig får sat det lille kongeriges udviklingsvej fra den 2. juni 1992 til det EU-medlemsland, som bidrog til den store udvidelse mod Nord og mod øst, ind i den større sammenhæng. En del af den sammenhæng er hans eget partis insisteren på en tid at gå med hjemmestrikkede sokker i stedet for de flommeeuropæiske med blå stjerner. I valgkampsduellene med Uffe Ellemann-Jensen var Venstres pro-europæiske linjer en af de flanker, som Nyrup taktisk klogt satte ind mod. Her savner man en mere samlet refleksion over prisen for landets europæiske gradualisme og vejen til det forudsigelige nederlag i Euro-afstemningen i 2000.

Nyrups tid var en epoke hvor Statsministeriet i helt særlig grad meldte sig ind i storpolitikken og EU-politikken. Man får flørlette antydninger af, at centraladministrationen ikke helt var tunet til at yde på det niveau, som det teknokratiske arbejdsmenneske, som ankom til Statsministeriet, forventede. Heller ikke dengang var departementschefer fejlfri. Fra en så teknisk indsigtfuld statsminister ville det have været godt at få mere om vide om den trekant mellem Statsministeriet, Udenrigsministeriet og Forsvarsministeriet, som i denne tid forandrede kongerigets stilling i verden.

Hovedafsnittet antager en særlig tyngde i den sidste del, hvor udlændingspørgsmålet og tidens populistiske strømninger meldte sig. Desværre passerer man lidt let hen over Østrig-sagen, og EU's første møde med en populistisk højre regering. Der er her et genreskift fra en forfatter, som udmåler sine indsigter med stor økonomi og diskretion, til en forfatter som ikke selv er helt sikker på, hvor tidens higen efter simple løsninger og hang til det smarte, kommer fra. I passager, hvor der

budgetteres mere med venligheden, får han da også sagt et par ting om stilskiftet mellem den tidligere og den nye Venstreformand. Den lidt fætter Højben-agtige Uffe Ellemann-Jensen, som havde en forunderlig evne til at komme under huden på den ellers sindige statsminister, dukker her ud af valgkampsstøvet som den statsmand, også han var.

Det løber gennem siderne, at den erfarne statsmand stadig har et uafklaret forhold til de nye vinde i 00'ernes politiske vilkår. Han får da heller ikke rigtigt forbundet nederlaget i Euro-afstemningen med det, som fulgte. Man mærker fortrydelsen over – trods genialiteten ved at udnævne Thorkil Simonsen som indenrigs- og integrationsminister – ikke at være lykkedes med et skifte i udlændinge- og integrationspolitikken. Hvor ville man gerne have været en flue på væggen til ministermøderne i debatterne mellem vestjyden, vendelboen Simonsen og partifæller fra de østlige provinser. Man forstår, at Nyrup her skelner mellem bevægelserne i folkedybet, som han respekterede, og dem som oppiskede og red på dem. Han er da også uden fortrydelse over sine udtalelser i folketingets åbningsdebat i 1999 om, hvem der var stuerene. I disse passager mærker man tydeligere end tidligere den trodsige fighter, som næsten egenhændigt halede det sidste mandat ombord ved folketingsvalget i 1998.

Det lå tungere med at få halet regeringspartnerne og ikke mindst folketingsgruppen ind i den nye tids politik. Beskrivelsen af nederlaget til Anders Fogh Rasmussen ved folketingsvalget i 2001 er præget af en vis fortrydelse. Anders Fogh Rasmussens valgkamp beskrives kort som 'taktisk'; en karakteristik som må undre læseren, al den stund at Nyrup undervejs i teksten ikke har lagt skjul på sine egne taktiske overvejelser om folkeafstemninger og folketingsvalgkampe. Det forstår forfatteren naturligvis, og hjælper derfor også læseren på vej ved i samme sammenhæng at fortælle om sit litterære hærværk mod Venstre-formandens 'Fra socialstat til minimalstat'; man forstår her, at bogens liberale principper var hærgede, før bogen blev det.

De indre brydninger i S og forfatterens forgæves forsøg på at konsolidere partiet på et nyt politisk grundlag i tiden, der fulgte, runder buen af i bogens første hoveddel. Andre har beskrevet forløbet, og der er strengt taget ikke meget, der burde kunne lægge bånd på forfatteren; måske bortset fra, at Poul Nyrup Rasmussen er det, man i andre tider kaldte en god socialdemokrat, og ikke ønsker at puste til sit partis ulmende værdidiskussioner. Det antydes, at nogle af sprækkerne fra 1990'ernes Rosekrige på ny åbnede sig, og at andre mørke slugter åbnede sig. Nyrup lægger vægt på at beskrive sin glæde over rundreisen til partiafdelingerne og mødet med medlemmerne, men sparer ukarakteristisk på kræfterne i beskrivelsen af glæden ved møder i regering og folketingsgruppe. Denne del er desværre lidt blodfattig. Man fornemmer, at den afklarede forfatter synes, at der er flydt blod nok i den sag. Hvis man vil forstå, hvad der skete, må man følge brødkrummerne – især de store.

Uanset hvad forlag og rådgivere måtte have gjort og tænkt, har Poul Nyrup Rasmussen sin egen særlige sprogtone. Man mærker, at han er sig dette bevidst. Han er urokkeligt tæt på sine rødder i indhold og tone. Erindringerne er gennemsyret af selvkritiske refleksioner over hans egen kommunikation og form. Poul Nyrup Rasmussen kan i sin oprindelse, teknokratiske dygtighed og karriere på visse måder minde om Jens Otto Krag, men stikker i hvert fald på ét punkt ud. I hans statsministertid osede der ud af forsamlingshuse, plejehjem og fællesorganisationernes mødelokaler beretninger om en statsminister, som når han trådte ind i lokalet udstrålede menneskelig karisma og med sit lune og sin humor holdt forsamlingerne i sin hule hånd. Lunen findes overalt i teksten, humoren i mindre grad. Det ville have kostet i venlighed.

Der sker i de tre sidste dele en ændring i tone og fortællestil, som nærmest fornemmes som en forløsning hos forfatteren. Afsnittet om udenrigsaffærer er gennemsyret af en let hjemmenvanthed, det være sig i Bruxelles, Paris eller Washington, som man ikke finder i den første hoveddel. Borte er fornemmelsen af at være outsider; måske hjalp det, at han og Lone Dybkær her kunne være par uden indenrigspolitiske komplikationer eller nysgerrige medier. Det hjalp måske også, at de store som Francois Mitterand, Helmut Kohl og Bill Clinton anså den danske statsminister for en europæisk statsmand med tyngde. Selv om den barnefødte esbjergenser – uden større overbevisning – forsøger at nedtone det, træder det frem med styrke. Det er som om, der trods manglen på forsamlingshuse var kortere fra Esbjerg til Elyséepalæet i Paris og Place Schuman i Bruxelles, end til Slotsholmen. Heldigvis har Poul Nyrup Rasmussen boet længe nok i hovedstaden til, at han beretter hvordan den syge Mitterand til afsked siger til ham, at nu måtte han tage sig af Europa.

Som historiker så man jo gerne, at de internationale affærer var indgået i første halvdel med fremstillingen af statsministerlivet, således at syntesen mellem indenrigspolitik og udenrigspolitik trådte frem i al sin kompleksitet. Afsnittet om de udenrigs affærer kan skabe lidt spring i kronologien. Men lige så lidt som Poul Nyrup Rasmussen spenderede et arbejdsomt liv for historikerne, lige så lidt er historikerne målgruppen for erindringerne. Ikke desto mindre har professionen lov at glædes over en del episoder, hvor han forlader den bredt fortællende stil, og giver os mere detaljerede indsigter fra forhandlingerne om de baltiske landes optagelse i Atlantpagten og EU, om FN's sociale topmøde i København og om interventionen i Balkankrigene. Gid der havde været mere af det. Sidste del af afsnittet kommer gennem beskrivelserne af mennesker, som gjorde indtryk, tæt på en værdibekendelse. Et par steder sniger der sig en refleksion af magtens dilemmaer ind, hvor forfatteren ikke efterlader tvivl om sin egen trosbekendelse.

Dette er politikererindringer, som er anderledes end de gængse. Man forventer ubevidst, at Nyrups tid som statsminister er højdepunktet i hans livsværk, men selv om afskeden med magten og æren efterlader en tone af vemod, løfter beretningen sig herefter friere og med ny kraft ind i hans tid som medlem af Europaparlamentet og formandskabet for de europæiske socialdemokrater. Her bliver man klogere på, hvor stor magt én med Nyrups erfaring, indsigt, prestige og arbejdsvilje kan få uden om de officielle kanaler i det dengang transatlantiske samarbejde. Man bliver også klogere på, hvorfor Mitterand sagde, at nu måtte Nyrup passe Europa. Det er ét stort dementi af Poul Schlüters humoristiske ord om, at tidligere statsministre bør koncentrere sig om at dyrke roser.

Poul Nyrup Rasmussen skal have en særlig tak for at dele det sidste afsnit om sorgens tid med læseren. Det er vel bogens stærkeste, og også en del, som krævede mange år, før det kunne skrives med den menneskelige styrke, som træder ud mellem siderne. Man må konstatere, at forfatteren fandt sine egne roser i de sindslidendes sag, og at hans foretrukner sort sammen med de røde var de sarte roser.

Erindringerne giver, især i deres sidste dele, et godt billede af forfatteren som menneske; ikke mindst fordi han hudløst og afklaret deler sine tanker om glæden og sorgen ved dem, som han holdt af og mistede, og det menneskesyn som han beholdt. Det er sværere at se det klare billede af politikeren og statsmanden, som i ni år sad i Prins Jørgens Gård og stadig følte sig som outsider, manden som herskede i forsamlingshusene, men vred sig, når kameraernes røde lampe lyste; den mand som Mitterand betroede Europa. Den spænding får vi ikke helt forløst i dette sidste erindringsbind. Manden på forsiden i den lyseblå skjorte er måske for afklaret, for tilgivende og for meget fra Esbjerg til at forstå og forklare, hvem manden på Michael Kviums maleri var. Og så alligevel. Det er erindringer præget af strofen i den sang, som han selvfølgelig kan udenad: til arbejdet, liv eller død!

[Historie-online.dk, den 26. februaqr 2025]

SE RELATEREDE ARTIKLER

THORVALD BINDESBØLL

GRUNDTVIGS MANDS MINDE

(/article/items/view/2776/4)
(<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/biografier-erindringer-60-60/grundtvigs-mands-minde>)

VOLMER NISSEN: I SAGENS INTERESSE

(<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/biografier-erindringer-60-60/volmer-nissen-i-sagens-interesse>)

På jagt efter Mithræum i Rom

Erik Ingemann Sørensen fortæller om den succesfulde jagt Mithræet

(<https://www.historie-online.dk/temaer-9/artikler-51-51/det-hemmelige-rom/paa-jagt-efter-mithraeum-i-rom>) (<https://www.historie->

Museumsnumre 116 - Postkort